



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Quid sit fides.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

De ipsa fidei uirtute, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum de ipsa fidei uirtute.

- ¶ Et primo quidem de ipsa fide.
- ¶ Secundo, de habitibus fidei.
- ¶ Tercio, De causa fidei.
- ¶ Quarto, De effectibus eius.
- Et CIRCA primum quaeruntur octo:
 - ¶ Primo, Quid sit fides.
 - ¶ Secundo, In qua vi animae sit, sicut in subiecto.
 - ¶ Tercio, Vtrum forma eius sit charitas.
 - ¶ Quarto, Vtrum eadem numero sit fides forma, & informis.
 - ¶ Quinto, Vtrum fides sit uirtus.
 - ¶ Sexto, Vtrum sit una uirtus.
 - ¶ Septimo, De ordine eius ad alias uirtutes.
 - ¶ Octauo, De comparatione certitudinis eius ad certitudinem uirtutum intellectualium.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum haec sit competens fidei definitio. Fides est substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod sit incoepetens fidei definitio, quam Apostolus ponit ad Hebr. ii. dicens: Fides est substantia sperandarum rerum, argumentum non apparentium. Nulla enim quae habet substantiam, sed fides est qualitas, cum sit uirtus theologica, ut supra dictum est, ergo non est substantia.

¶ 2. Præter. Diuersarum uirtutum diuersa sunt obiecta: sed res speranda est obiectum spei, non ergo debet poni in definitione fidei, tanquam eius obiectum.

¶ 3. Præter. Fides magis perficitur per charitatem, quam per spei, quia charitas est forma fidei, ut infra patebit. magis ergo debet poni in definitione fidei res diligenda, quam res speranda.

¶ 4. Præter. Idem non debet poni in diuersis generibus: sed substantia, & argumentum sunt diuersa genera non subalternata posita. ergo inconuenienter fides dicitur esse substantia, & argumentum. Inconuenienter ergo describitur fides.

¶ 5. Præter. Per argumentum ueritas manifestatur ei, ad quod inducitur argumentum: sed illud dicitur esse apprens, cuius ueritas est manifestata, ergo videtur oppositum implicari in hoc, quod dicitur argumentum non apparentium, quia argumentum facit rem prius non apparentem, postea appareat, ergo male dicitur, Rerum non apparentium. Inconuenienter ergo describitur fides.

IN CONTRARIVM sufficit autoritas Apostoli. **R**ESPOND. Dicendum, quod licet quidam dicant predicta Apostoli uerba non esse fidei definitionem, quae definitio indicat rei quidditatem, & essentiam, ut habet **E** 7. Metaph. si quis recte consideret, oia, ex quibus fides potest diffiniri, in predicta descriptione tanguntur, licet uerba non ordinentur sub forma definitionis: sicut est apud philosophos praetermissa syllogistica forma, syllogismorum principia tanguntur.

Ad cuius euidentiam considerandum est, quod cum habitus cognoscantur per actus, & actus per obiecta, fides cum sit habitus quidam, debet diffiniri proprio actu in comparatione ad proprium obiectum.

Actus autem fidei est credere, sicut supra dictum est, qui actus est intellectus determinati ad unum ex imperio uoluntatis. Sic ergo actus fidei habet

A ordinem & ad obiectum uoluntatis, quod est bonum, & finis: & ad obiectum intellectus quod est uerum. Et quia fides, cum sit uirtus theologica, sicut supra dictum est, habet idem pro obiecto, & fine, necesse est, quod obiectum fidei, & finis proportionabiliter sibi correspondent. ¶ Dicitur est autem supra, quod ueritas prima est obiectum fidei, secundum quod ipsa est non uisa, & ea quibus propter ipsam inhaeretur: & secundum hoc oportet, quod ipsa ueritas prima se habeat ad actum fidei per modum finis secundum rationem rei non uisam, quod pertinet ad rationem rei separatae, secundum illud Apostoli ad Ro. 8. Quod non uidemus, speramus. Veritate enim uidere, est ipsam habere: non autem sperat aliquis id quod iam habet: sed spes est de hoc, quod non habetur, ut supra dictum est. Sic ergo habitudo actus fidei ad finem, qui est obiectum uoluntatis, significatur in hoc, quod dicitur. Fides est substantia rerum sperandarum. Substantia enim solet dici prima inchoatio cuiuscumque rei, & maxime quando tota res sequens continet uirtute in primo principio, puta, si dicamus, quod prima principia indemonstrabilia sunt subiecta scientiae, quia, si primum, quod in nobis est de scientia, sunt huiusmodi principia, & eius uirtute continetur tota scientia. Per hunc ergo modum dicitur fides esse substantia rerum sperandarum, quia, si prima inchoatio rerum sperandarum in nobis est per assensum fidei, quae uirtute continet omnes res sperandas. In hoc enim speramus beatificari, quod uidebimus aperta uisione ueritatem, cui per fidem adhaeremus, ut patet per ea, quae supra de felicitate dicta sunt. Habitudo autem actus fidei ad obiectum intellectus, sicut est obiectum fidei, designatur in hoc, quod dicitur argumentum non apparentium, & sumitur argumentum pro argumenti effectu: per argumentum enim intellectus inducitur ad inhaerendum alicui uero. Vnde ipsa firma adhaesio intellectus ad ueritatem fidei non apparentem, uocatur hic argumentum. Vnde alia littera habet conuictio, quia, si per auctoritatem diuinam intellectus credentis conuincitur ad assentiendum his, quae non uidet. Si quis ergo in forma definitionis, huiusmodi uerba reducere uelit, potest dicere, quod fides est habitus mentis, quae inchoatur uita aeterna in nobis, faciens intellectum assentire non apparentibus: per hoc enim, fides ab omnibus aliis distinguitur, quae ad intellectum pertinent. Per hoc enim, quod dicitur, Argumentum, distinguitur fides ab opinione, suspitione, & dubitatione, per quod non est prima adhaesio intellectus firma ad aliquid. Per hoc autem, quod dicitur, Non apparentium, distinguitur fides a scientia, & intellectu, per quae aliquid sit apprens. Per hoc autem quod dicitur, Substantia sperandarum rerum, distinguitur uirtus fidei a fide communiter sumpta, quae non ordinatur ad beatitudinem speratam. Omnes autem aliae definitiones, quaecumque de fide dantur, explicitiones sunt huius, quam Apostolus ponit. Quod enim dicit Aug. * Fides est uirtus, quae creditur quae non uidentur, & quod dicit Damasc. ¶ quod fides est non inquisitus consensus: & alii dicunt, quod fides est certitudo animi quaedam de absentibus, supra opinionem, & infra scientiam, id est est ei quod Apostolus dicit, Argumentum non apparentium. Quod uero Dion. ¶ dicit 7. c. de diuino. quod fides est manens credentium fundamentum, collocas eos in ueritate, & in ipsis ueritate ostendens, id est est ei, quod dicitur, Substantia rerum sperandarum.

B AD PRIMVM ergo dicendum, quod substantia non sumitur hic secundum quod est genus generalis simum contra alia genera diuisum, sed sicut in quolibet genere iuenitur quaedam similitudo substantiae, puta

In argu. huius arti. Et p. q. 8. c. 2. f. 1. q. 4. art. 1. c. 4.

p. 2. q. 67. art. 4.

p. 2. q. 4. art. 5.

Aug. tract. 40. in Ioh. 2. mod. to. 9. Et lib. 2. q. eu. 939. to. 4. ¶ Dam. lib. 4. c. 12. ¶ Dion. ca. 7. de di. non. declinando ad fi.

licet

Super questionis quarta articulum secundum.

IN questionis quarta articulo secundo, omisso primo, dubium occurrit duplex. Primum, quomodo credere sit a duobus actibus, intellectu scilicet, & uoluntate. Sed quoniam hoc in qua-

est, scilicet primum in quolibet genere continens in se alia uirtute, dicitur esse substantia illorum.

AD SECUNDUM dicendum, quod cum fides pertineat ad intellectum, secundum quod imperatur a uoluntate, oportet quod ordinetur, sicut ad finem, ad obiecta illarum uirtutum, quibus perficitur uoluntas, inter quas est spes, ut infra patebit: & ideo in diffinitione fidei ponitur obiectum spei.

AD TERTIUM dicendum, quod dilectio potest & esse uisum, & non uisum, & presentium, & absentium: & ideo res diligenda non ita proprie adparatur fidei, sicut res speranda, cum spes semper sit absentium, & non uisum.

AD QUARTUM dicendum, quod substantia, & argumentum, secundum quod in diffinitione fidei ponuntur, non important diuersa genera fidei, neque diuersos actus, sed diuersas habitudines unius actus ad diuersa obiecta, ut ex dictis patet.

AD QUINTUM dicendum, quod argumentum, quod sumitur ex propriis principiis rei, facit rem esse apparentem: sed argumentum, quod sumitur ex autoritate diuina, non facit rem in se esse apparentem, & tale argumentum ponitur in diffinitione fidei.

ARTICVLVS II.

Utrum fides sit in intellectu, sicut in subiecto.

AD SECUNDUM sic procedit. Videtur, quod fides non sit in intellectu, sicut in subiecto. Dicitur enim Augustinus in libro de predestinatione sanctorum, quod fides in credentium uoluntate consistit: sed uoluntas est alia potentia ab intellectu, sicut in subiecto.

¶ 2. Præter assensum fieri ad aliquid credendum prouenit ex uoluntate Deo obediēte. Tota ergo lapsa fidei ex obedientia esse uis: sed obedientia est in uoluntate, ergo & fides non ergo est in intellectu.

ergo Scotus ad hoc, quod ad perfectum actum fidei, non requiritur in uoluntate perfectio, quam dicimus charitatem, tum quia posito, quod uoluntas moueat intellectum ad credendum, ad hoc sufficit ipsa cum intellectu dispositio per habitum fidei inclinantem intellectum ad credendum: tum quia sicut in terra sufficit acuties ad sciendum, ita in uirtute motina sufficit ipsa uirtus motina absque aliquo superaddito. Tum quia differentia inter actum credendi perfectiorem, & minus perfectum, sufficit quod

reducatur in dispositionem intellectus propensius, uel minus perfecti: & non oportet proprietatem uoluntate perfectiorem ponere. Ad primum bene aliquid est loqui de credere, & aliud de uirtute credentium ad credendum scilicet uoluntas sine habitu.

¶ 3. Præter Intellectus est uel speculatiuus, uel practicus: sed fides non est in intellectu speculatiuo, cum nihil dicat de uirtutibus, & fugiendo, ut dicitur in 3. de Anima. non est ergo principium operationis. Fides autem est quæ per dilectionem operatur, ut dicitur ad Gal. 3. Similiter etiam nec in intellectu practico, cuius obiectum est uerum contingens factibile, uel agibile. Obiectum enim fidei est uerum æternum, ut ex supra dictis patet. non ergo fides est in intellectu, sicut in subiecto.

SED CONTRA est, quod fides succedit uisio patriæ, secundum illud prima ad Corin. 13. Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem: sed uisio est in intellectu, ergo & fides.

RESPON. Dicendum, quod cum fides sit quedam uirtus, oportet, quod actus eius sit perfectus. Ad perfectiorem autem actus, qui ex duobus actibus principis procedit, requiritur quod utrunque actuum principiorum sit perfectum. Non enim bene potest secari, nisi & secans habeat artem, & ferra sit bene disposita ad secandum. Dispositio autem ad bene agendum in illis potentis animæ, quæ se habent ad obiecta, est habitus, ut supra dictum est. Et ideo oportet, quod

actus procedens ex duobus habitibus potentis sit perfectus habitus aliquo præexistente in utraque potentiarum. Dictum autem est supra, quod credere est actus intellectus, secundum quod mouetur a uoluntate ad assentiendum. Procedit autem huiusmodi actus & a uoluntate, & ab intellectu, quorum utrunque naturam est per habitum perfectiendum prædicta: & ideo oportet, quod tam in uoluntate sit aliquis habitus, quæ in intellectu, si debeat actus fidei esse perfectus: sicut etiam ad hoc quod actus concupiscibilis sit perfectus, oportet quod sit habitus prudentiæ in ratione, & habitus temperantiæ in

te primo, quod quia obiectum fidei est Deum omnium speculabilem propter separatum ipsa natura obiecti ponit fidem habitum speculabilem: nisi idem obiectum est et ratio summa operans obiecti natura habitum fidei extendit ad portionabiliter, sicut & obiectum ipsum extendit ad

Aduerte scđo, quod hæc dixit author de fide, quod actus speculatiuus. Alius enim & uerius loquens dicitur

q. 1. 2. 7.

in corp. art.

cap. 5. in ff. tom. 7.